

Lerums Naturskyddsförening, LNF: Synpunkter på ansökan om ny vattendom för Solveden kraftverk för att kunna reglera flödet för att möjliggöra framtida råvattenuttag i Mjörn.

LNF har i samarbete med Sävåns fyra verksamma Fiskevårdsområdesföreningar, nedströms Solveden (Sävelångens, Sävåns Övre, Aspen-Sävåns och Sävåns Nedre FVOF) under decennier arbetat för en god fiske- och naturvård utmed Sävån nedströms Solveden. Successivt har exempelvis fiskens vandringsmöjligheter Sävåns huvudfåra genom engagerat arbete och stora investeringar fr.a. med att bygga fungerande fiskvägar förbi kraftverksdammarna gjort att vandrande fiskbestånd numera kan ta sig ända upp till Solveden. Där det dock tills vidare stopp (förutom för ål) för fiskars vandring. Sammanlagt har ca 50 miljoner kronor lagts på dessa projekt med finansiering bl.a. från EU, Naturvårdsverket och energibolagen, oräknat allt ideellt arbete som våra LNF och fiskevårds- och sportfiskeföreningar bidragit med! Genom att konnektiviteten i vattensystemet ökat genom att fiskvägarna kommit till är det naturligtvis positivt för ekologin och påverkar miljökvalitetsnormerna, MKN, för berörda vatten.

LNF anser att det är extremt viktigt att en planerad ansökan från projekt Mjörn om ett nytt miljötillstånd för ny reglering av flödet i Solveden underbyggs med ett heltäckande och framsynt underlag. Detta innebär att tillståndet trots det stora råvattenuttaget säkerställer ett tillräckligt och jämnt vattenflöde i Sävån nedströms kraftverksdammen i **hela Sävåssystemet**. Om detta skall kunna realiseras innebär det att kraftverken i Floda, Hillefors, Hedefors och Jonsered i mycket högre grad än nu måste **samregleras** så att flödet blir jämnare än det i nuläget är. I sammanhanget påverkar nämligen även flödet ur Torskabotten/Ömmern i väsentlig grad vattennivån i Sävelången som i sin tur påverkar flödena nedströms Floda. I nuläget är regleringen av flödet ur Torskabotten ner till Sävelången inte på ett tillfredsställande sätt samreglerat vilket gör att ideliga fluktuationer i Sävån nedströms Floda förekommer, liksom i Sävån nedströms Hillefors. Ev. kan det därför bli nödvändigt att ompröva vattendomarna för Torskabotten och Ömmern vilka i nuläget i princip tillåter korttidsreglering av Torskabotten vilket gör det svårt att samreglera flödet på ett för vattenmiljön acceptabelt sätt nedströms Floda kraftverk. En stipulerad minivattenföring vid Solveden ser LNF som ett absolut krav!

Historiskt och i närtid har det vid flera tillfällen beroende på misstag i kommunikationen mellan kraftverksbolagen blivit katastrofala torrläggningsepisoder nedströms Floda. Sävåns Övre FVOF har för att kunna dokumentera sådana episoder på eget bevåg installerat en nivågivare efter Floda KV nedströms Hillefors som efter flera års drift tydligt visar att dygnsvariationerna i vattennivån på en plats där Sävålxen leker är oacceptabelt stora, regelmässigt ca 25 cm dygnsvariation, ibland upp till 40 cm. Så stor variation på vattennivån innebär i praktiken att strandgränsen d.v.s. svämplanet varierar flera meter på viktiga bottenytor för laxens lek, rom och yngeluppväxt påverkas negativt liksom levnadsförhållandena för ett flertal arter, insekter, andra ryggradslösa djur och även växter. Den senaste svåra incidenten nedströms Floda var exempelvis i april månad 2026 då vattennivån sänktes kraftigt vid ett tillfälle. Enligt Lerum Energi berodde detta på att kraftverket i Tollered stängdes av, oklart varför! Vid en "torrläggning" 2022 skyllde kraftbolagen på varandra. Ett kraftigt och plötsligt minskat flöde i Solveden p.g.a. någon slags kraftverkshaveri medförde att kraftverket i Floda stängde av vattnet.

Sammanfattningsvis är det därför enligt LNF viktigt att en ny vattendom avseende reglering av Solveden även innefattar omprövat miljötillstånd för kraftverken i Ömmern/Torskabotten för att säkerställa bättre reglering av Floda kraftverk som gynnar vattenmiljön nedströms Floda för att ge goda och mer naturliga förhållanden för Säveån.

I sammanhang vill även LNF påpeka att om projekt Mjörn får ansökt tillstånd beviljat med acceptabla miljövillkor för råvattenuttag så måste en VA-organisation skapas som nyttjar moderna meteorologiska och hydrologiska modellverktyg som på kort och lång sikt kan anpassa vattenuttag och planering av kraftverksdammsregleringen i Solveden på ett för vattenmiljön nedströms Solveden optimalt sätt.

Det hittills av projekt Mjörn framtagna underlaget visar många brister i beskrivningen av miljön nedströms Solveden, fisk- fågel- och andra djurarter beskrivs på ett närmast rapsodiskt sätt, men den allvarligaste bristen anser LNF ändå är hur beskrivningen av lågflödesregim görs. Samrådsunderlaget saknar redovisning av LLQ d.v.s. lägsta lågvattenföring från Solveden vilket är en mycket mer kritisk nivå för vattenmiljön nedströms!. MLQ som är det enda som redovisas och den nivå för MLQ som anges är enligt senare års erfarenheter högre än vad som runnit sommartid ur Mjörn! Under exempelvis sommaren 2025 låg flödet regelmässigt i flera månader under den MLQ-nivå som redovisas i samrådsunderlaget. För LNF framstår detta som en skönmålning av hur den verkliga flödesregimen är, åtminstone under s.k. torrsomrar.

En allvarlig effekt av en sådan överskattning av lågflödesnivåerna är att vattenuttagets/kraftverkets påverkan kan bli felaktig och vilket medför oförutsedda ekologiska effekter vilket gör att underlaget för prövning enligt miljökvalitetsnormerna blir fel. Alingsås Energi, nuvarande ägare och verksamhetsansvariga för Solveden har på ett vis ett mycket gott underlag med den kontinuerliga 20-års statistik för högsta, lägsta och medelnivåer på vattenstånd och flöde vid Solveden som tydligt visar att sommarflödena tenderar att minska jämfört med hur det var 2006. Statistiken kan publikt följas på Alingsås Energi's hemsida.

LNF saknar dessutom helt och hållet beskrivningen av kommande vattenbehov för faunapassage vid dammen i samrådsunderlaget. Ett kommande krav på anläggande av en välfungerande fiskväg/faunapassage som ett miljötillstånd för kraftverket enligt Nationella Prövningsplanen, (NAP) innebär kommer att behöva en anseelig mängd vatten som kontinuerligt måste "spillars" förbi dammen. Vid exempelvis nedströms liggande Jonsered och Hedefors kraftverk åläggs kraftverken att 2-3m³/sekund ska gå i fiskvägen under vår-, sommar och fr.a. på hösten som är laxfiskarnas vandringsperiod. Ju längre upp i vattensystemet man kommer ju mindre blir kraven på vattensläpp i fiskvägen men en gissning är att åtminstone 200-300l/sek kan komma att krävas av Mark- och miljödomstolen, en ganska anseelig mängd vatten åtminstone under lågflödesregim, [t.ex.](#) under torrsomrar.

Flera och omfattande sträckor av Säveåns nedströms Floda är avsatta och skyddade som Natura 2000-områden förutom att det finns flera naturreservat. För Natura 2000-områden gäller enligt EU-lagstiftning det att även att åtgärder utanför dess gränser men som avsevärt påverkar dem området negativt inte är tillåtna. Detta är naturligtvis något som projekt Mjörn i grunden måste ta till beaktande och som för LNF är svårt att se hur dessa krav kan uppfyllas!

Alternativa råvattentäkter anser LNF måste mer förutsättningslöst utredas med bakgrund av de mycket stora miljörisker som ett framtida användande av Mjörn ger. Ett huvudalternativ för de kommuner som ligger utmed Göta Älvdalen och i Göteborgsregionen skulle i stället kunna vara att ta vatten ur Vänern med byggandet av en vattenledning från Södra Vänern för att försörja sitt vattenbehov i framtiden? Vänern har i motsats till Mjörn ett överskott av vatten som i extrema högflödesperioder riskerar översvämningar och skred utmed hela Göta Älvdalen. I närområdet till Göteborg ligger även Nedsjön till vilken VA-infrastruktur ansluten Göteborgsregionens råvattenhantering nu är färdigbyggd.

Sammanfattningsvis anser Lerums Naturskyddsförening att förslaget att nyttja som Mjörn framtida Råvattentäkt för Göteborgsregionen tillsammans med Lerums kommun är ett för vattensystemet med dess omgivning mycket riskabelt projekt om man ser till miljöpåverkan. Göteborgsregionen bygger in sig i ytterligare ett dyrt storskaligt system som i grunden är en följd av vår slösaktiga hantering av vattenresursen. Genom ekonomiska styrmedel, [lex](#). progressiva VA-skatter tillsammans med hållbara VA-system, åtminstone i alla nybyggnationer skulle vi istället kunna minska vattenkonsumtionen så att befintliga VA-anläggningar räcker till - även i framtiden!

Lerum 2026-06-14/Stefan Larsson v.ordf. Lerums Naturskyddsförening.